

«Norbaitek aukeratu gintuen misio baterako: arimak poztea»

TOMASITA QUIALA
ETA ARACELI ARGÜELLO
Argentinako eta Kubako
inprobisatzaileak

hirulka

137. zenbakia

2018ko urriaren 11tik 17ra arte

JESUSEN BIHOTZAREN UDAL EGOITZA | 4

AMORTIZAZIOAK HAUTSAK HARROTU DITU

Getxoko udal-egoitza horretako klinika-laguntzaileen bost lanpostu amortizatu izana deitoratu du CCOO sindikatuak.

LEIOAKO KIROL-EREDUA | 5

HERRITARREI AHOTSA EMAN DIE UDALAK

Leioako 358 auzokideren iritzia jaso dituzte, kirol kudeaketaren eta azpiegituren gaineko parte-hartzeko prozesuan.

ANTON GARAI KORSARIOA | 10

ANTZEZLANA PREST DAUKATE HERRITARREK

Plentzian eta Gorlizen aurkeztuko dute Alex Ygartuak zuzendutako obra. Udalerri bietako herritarrek antzeztuko dute.

EUNATE GOIRIENA UGARTE | 13

SAKRIFIZIOA, OSAGAI NAGUSIA SOKATIRAN

Erandioko Goiherri sokatira-taldean dabil berriro Goiriena, hogeitun urteren ostean. Hegoafrikan izan da, munduko txapelketan.

Sorginzulo, emakumeen topagune galdua

Fredi Paia algortarrak martxan ipinitako ikerketa bati esker, kobazuloa aurkitu dute Algortako Begoñako gazteluko galerien azpian; orain dela ehun urte hormatu zuten inguruko andreen topalekua zena. Urriaren 20an egingo dute horren berri emateko antzezki zuna.

Begoñako gazteluaren pean d

Algortako Begoñako gazteluko galerietako euste-hormaren atzean dago Sorginzulo kobako sarbidea; ehun urte daroatza estalita.

Beste gauza batzuen artean etnografoa den Fredi Paiak martxan ipinitako ikerketaren bitartez, Sorginzulo koba aurkitu dute Algortako Begoñako gazteluaren pean; inguruko emakumeen topalekua ei zen. Urriaren 20an egingo dute horren berri emateko ekitaldia.

TESTUA: KEPA UGARTE MARTIARENA ARGAZKIAK: OSKAR GUTIERREZ ►

Urriaren 4an ehun urte bete ziren Sorginzulo koba hormatzen hasi zirela. Algortako Ereaga hondartza parean dagoen Begoñako gazteluaren pean dago mende askoan inguruko emakumeen topalekua ei zena; galerietako euste-hormak egoerarik kaskarrean dagoen zatiaren atzean ei dago leizearen sarrera: «Ematen du sorginak irten guran daudela», dio Fredi Paia Ruizek. Sorgin-kontuak eta kondairak alde batera utzita, urriaren 20an, zapatuan, *Euskaraldia Sorginzulon* antzezpena egingo dute algortar ezagunak sustatutako ikerkuntza etno-toponimikoan oinarrituta, Begoñako gazteluko galerietan; Getxoko Udalak, Unesco katedrak, eta Euskaraldia Batzordeak antolatu dute ekitaldia.

Lanaren gidoigilea Toti Martinez de Lezea idazle gasteizarra izan da. Agerian utziko du galerien beheko partean duela ehun urte zegoen kobazuloaren existentzia. Sorginzulo emakumeak elkartzeko gunea izan zitekeen, elkarregaz berba egin ahal izateko leku atsegina, Algortako Portu Zaharretik eta

Portu Zaharretik Aiboa ingurura

Algortako Portu Zaharrean hamabost urte egin ostean, Alango aldera joan zen bizitzera Fredi Paia etnografo eta ikertzailea. «Gai berberaren inguruan beste informazio bat ailegatu zitzaidan han: Sorginzulo kobatik Aiboako metro-geltoki ondora heltzen den tunel bat ei dago», azaldu du. Tunel horren irteera lokalizatuta daukatela dio: «Gaztelu bat zegoen gainean eta gaztelua hor dago. Leku horrek Gaztelupe izena dauka; Aiboako metro-geltoki ondoko basotxo horretan dago». Sorginzulon ere sartune bat dago.

Areetako Bizkaia Zubitik gertu, gizonezko marinelen eta langileen zain zeuden bitartean. Paseoan zebiltzan andreen babeslekua ere izan zitekeen, eguraldi txarra zegoenean.

Urriaren 20ko antzezlan Bizkaiko Foru Aldundiaren *Ondare*a, emakumeen emaria goiburuko Ondarearen Europako Jardunaldien barruan dago, besteak beste, toki eta izenaren oroimena eta emakumeen protagonismoa berreskuratzeko balio izango duelako; eta Euskaraldiaren barruan ere bai, gure historia euskara barik ezin denez ulertu, datorren hilean euskararen erabilera sustatzeko hizkuntza-ohiturak aldatzeko ariketaren helburuakaz bat datorrelako. «Uste dugu oso lan berezi eta politagaz gozatzeko aukera izango dugula, gure historiaren parte bat berreskuratzen lagunduko duena eta, aldi berean, emakumeen protagonismoa, bere izenaren bitartez, eta euskararen erabilera sustatzen lagundu gura duena», aipatu du Getxoko Udaleko Euskara zinegotzi Koldo Iturbek.

EHUN URTEZ GALDUTA. Fredi Paiak gogora ekarri du herritar zaharren oroimenari esker izan zuela kobazulo horren berri. Tamalez, Sorginzulo erabiltzen zuen emakumerik ez da geratzen herrian; kontuan izan beharra dago ehun urte igaro direla koba hormatu zutenetik. Leku horren lehenengo aipamenak emakume horien alaben kontakizunetatik jaso zituen ikerlari algortarrak; izan ere, hamahiru urte egon zen Portu Zaharrean bizitzen.

Orain dela bost urte dokumentu bat agertu zen, zeinean Sorginzulo aipatzen zen: inoiz argitaratu ez den *Recuerdos de an-*

ago emakumeen gotorlekua

taño liburuan (Gabi Basañez euskaltzale algortar ezagunaren Angel aititik idatzitakoa), 1910ean Algorta zelakoa zen irakur daiteke. Bertan argi eta garbi agertzen da Sorginzulo eta horren inguruko kondairak: «Bertako sorginen ahotsak entzuten omen ziren ondotik igarotzen zinenean. Horrez gainera, horregaz lotuta, Algortako umeei kontatzen zitzairen ipuin bat agertzen da liburuan: kobazuloaren inguruan ezin zen ez zazpi, ez domeka, esan; berba horietako bat esanez gero, sorginek bahu egiten zintuzten barrura», azaldu du Paiak.

Hala ere, momentu batzuetan etsigarria izan zen etnografoak abiatutako ikerketa: «Ikusten nuen ez zegoela ezelako dokumenturik; Mikel Gorrotxategiren liburuan ez zen aipatzen eta nik neukan dokumentazioan ere ez nuen aurkitzen», diosku Paiak. Baina, egun batean, Unesco katedra Begoñako gazteluko galeriak ikertzen hasi zenean, bat-batean, dokumentu bat agertu zen, martxan ipinitako ikerketari argia ematen ziona: «Punta Begoña» beharrean, «Punta de Sorginzuloa» irakur zitekeen horretan. Unesco katedrakoak agudo jarri ziren harremanetan Paiagaz ia horretaz zer edo zer zekien; berak zeukan informazio dena kontatu zien.

Kobazuloaren itxierari dagokionez, 1918ko urriaren 4an hasi ziren Sorginzulo hormatzeko lanak: bertsio ofizialaren arabera, mendiak behera egiten zuen eta hainbat istripu egon ziren tranbiagaz. Hori dela eta, euste-horma bat egitea erabaki zuten eta ehun urtez galdu egin zen Sorginzulo.

SORGIN-EHIZARIK URIBE KOSTAN? Sorginzulo kobagaz harremanik daukan Inkisizioaren prozesurik ez du aurkitu inon ere Fredi Paia etnografoak eta historialariak. Bere berbetan, «gai oso interesgarria da, baina beste ikerketa-lerro bat izango litzateke hori»; izan ere, 1507an ustezko sorginen kontrako prozesu bat martxan ipini zuen Elizak «Uribe Kostako merindadean». «Jakin badakigu Inkisizioaren gotorlekua edo egoitza nagusia Portugaleteko dorretxean zegoela; beraz, litekeena da prozesu horrek Getxon ere eragina izatea», adierazi du Paiak. Hala ere, argi utzi gura izan du horren inguruan oraindino ez dutela ezertxo ere aurkitu.

Bitartean, Elizak luzaroan izan duen «ohitura» zahar bat gogoratu du etnografo algortarrak: «Ofizialki, euste-horma bat egin behar zutelako itxi zuten Sorginzulo, 1918an. Baina kontua da Elizak hainbat mendez dinamika bat segitu duela kobazuloak ixteko edo horien gainean baselizak altxatzeko; izan ere, leizeak Kristo aurreko gurtzeakaz lotzen zituzten. Hala ere, ez dago dokumentu bat bera ere irakur daitekeenik Elizak esan zuela Sorginzulo itxi behar zutela».

Dena dela, kobazuloaren sarrera ixteko altxatu zuten hormaren aurrean gurutze bat ei zegoen garai batean, Paiak aipatu duenez. «Entzun dudana, 1936ko gerran anarkisten eskuetan geratu zenez ingurua, eurek bota zuten gurutzea», azaldu du ikerlariak.

BERRIRO ZABALTZEA, EZINEZKOA. Etnografo algortarraren arabera, polita litzateke kobazuloa berriro zabaltu ahal izatea. Esaten duenez, Aiboako metro-geltoki ondoraino heltzen ei den tunel bat dago, eta hori arkeologikoki aztertzeari interesgarria deritzo. Europako beste hiri batzuetan lurrazpiko ibilaldiak egiten dituztela gogoratu du Paiak; berbarako, Edinburgon. «Getxok horretarako aukera ematen du: malakateakaz lotuta edo ez, besteak beste, Poru Zaharretik Fadurara doan beste tunel bat ei dago», gogoratu du. Hala ere, Sorginzulo berriro zabaltzea ez du egingarritzat: «Hormak behera egiten duenez, nik uste dut ia ezinezkoa izango dela berriro zabaltzea. Horregatik, urriaren 20an, artistikoki zabalduko dugu; baina fisiko ki zabaltzea oso zaila izango da». ◀

Euskaraldia Sorginzulon antzezlan

Euskaraldiko Getxoko koordinatzailea ere baden Fredi Paiak azaldu du urriaren 20ko ekitaldiak, Euskaraldiak lege, euskara erabiltzera motibatzen arikeria izan gura duela. «Euskaraldiaren gai nagusietako bat da euskara egiteko motibazioa; horren bila gabiltza etengabe. Eta horren adibide bat da euskarak balio dizula paisaiari beste begi batzuekaz begiratzeko. Sorginzulo horren adibidea da: herriarentzat nahiko lotuta zegoen erregimen frankistagaz eta aristokraziagaz; baina, bat-batean, euskarak itxuraldatu egin du; usain magikodun kobazulo bihurtu du. Euskarak beste historia bat kontatzen digu», azaldu du algortarrak.

Horrez gainera, antzezlan Bizkaiko Foru Aldundiaren Ondarea, emakumeen emaria goiburuko Ondarearen Europako Jardunaldien barruan dago, besteak beste lekuaren eta izenaren oroimena eta emakumeen protagonismoa berreskuratzeko balio izango duelako.

Paiak azpimarratu egin du muntaian dagoen partaidetza getxoitar zabala eta egun berean euskaraz eta gaztelaraz egiteak duen zailtasuna ere bai. Olatz Ganboa eta Mayte Bayon getxoitarrak izango dira ikuskizuneko aktoreak. Bestalde, zuzeneko musika egongo da, Afrika Bibang kantariaren eskumenez (Getxoko Euskaraldiaren Hamaikakoko kideetako bat) eta Ignacio Libano piano-jotzaile getxoitarragaz, udalerriko Andres Isasi Musika Eskolako Musikalia bandagaz batera. Larrabetzuko Bizkargi dantza-taldeak ere parte hartuko du.

Urriaren 20an, zapatuan, egingo dute *Euskaraldia Sorginzulon* ikuskizuna, Begoñako gazteluko galerietan: 17:30ean, gaztelaraz, Irribizientzat; eta 20:00etan, euskaraz, Ahobizi eta Belarriprest izateko konpromisoa hartzen dutenentzat. Sarrera doakoa izango da, eta sartzeko gonbidapena erreserbatu behar da 688 653 042 telefono zenbakian edo euskaraldiagetxon@gmail.com helbide elektronikoan. Amaitutakoan, 21:00ak aldera, Begoñako gazteluko galerietako kanpoaldean kobazuloa ezkutatzeko duen horma modu artistikoan botako dute, argien muntaia baten bitartez.

Euskaraldia Sorginzulon antzezlanaren gidoigilea izan den Toti Martinez de Lezea idazle gasteiztarrak «oso berezitat» jo du Fredi Paiak agindu zion lana. «Arin prestatu behar izan dut, euskaraz eta gaztelaraz egiteko, poesia eta musika kontuan hartuta. Gainera, nire hitzak antzeztuta ikusi ahal izatea zoragarria da niretzat», azaldu du.

TOTI MARTINEZ DE LEZEA | Antzezlanaren gidoigilea

«Bertoko jendeak deituko zion horrela, emakumeak koban elkartzen zirelako»

Zeinek egin zizun gidoia egiteko eskaera? Fredi Paiak eskatu zidan gidoia egiteko, bere hitzetan, sorginei buruz asko dakidalako, eta nire abizena Lezea delako. Kar, kar, kar. Aurkezpen serio bat egin beharrean, kutsu misterio-tsua izango zuen ekitaldia egin nahi zuen berak. Hala ere, argi eta garbi esan nion sorginei buruzko gidoirik ez nuela idatziko.

Sorginakaz ez dauka zerikusirik lekuak? Hizkuntzalariek diote oso arraroa dela eskualde honetan Sorginzulo edo antzeko toponimo bat agertzea; ez da ohikoa holako izenak kostaldean agertzea, inguruan sorginen edo lamien kondairak existitu arren. Bertoko jendeak deituko zion horrela, emakumeak koban elkartzen zirelako; tamalez galdu egin da horren arrazoia.

Emakumeen boterea aldarrikatzea da ikuskizunaren helburua? Ez dut uste horretaz ari garenik. Gure herria matriarkala izan da beti; matriarkatua eta emakumeen boterea ez dira gauza bera. Emakumeen izaeraz ari gara: Ama Jainkosaren sineskeraz. Horrek emankortasuna, iraunkortasuna eta bizitza adierazten ditu. Aldarrikapenik ez dago.

Emakumeak Sorginzulon elkartzen ziren. Izan ere, kontuan hartu orain dela ehun urte ez zegoela emakumeentzako klubik. Gizonezkoentzat, orde, bai. Emakumeek lan egiten zuten, noski. Beti egin dute lan. Baina horrez gain, non elkar zitezkeen? Ba... hondartzatik gertu. Paseoan aterako ziren eta, eguraldia kaskartzen bazen, kobazuloan sartuko ziren eta bertan egongo ziren elkarriketa goxoan. Kontuan hartu emakumeak tabernetara joatea oso txarto ikusita zegoela garai horietan.

Bestalde, kontuan hartu behar dugu Algortako Portu Zaharreko inguruaz ari garela, eta seguru asko emakumeak bertara jaitsiko zirela arrantzaleak ziren euren senarrei edo semeei itxaroteko. Gainera, egongo zen Ezkerraldeko fabriketan lan egiten zuen Eskuinaldeko gizonik.

Zelan irudikatuko duzu hori dena? Bi aktoreekin, bata garai horretakoa eta bestea gaur egungoa, oroimena eta kontatzeko ohitura berreskuratzeko.

GETXO | Jesusen Bihotzaren Udal Egoitza

Hautsak harrotu ditu bost lanposturen amortizazioak

Norbanakoetan oinarritutako arreta-zerbitzuaren eredura egokitzen ari da udal-egoitza eta, hala, giza baliabideak moldatzen dabiltza. CCOO Euskadik bost lanpostu amortizatu izana salatu du.

IKER RINCON MORENO ▶

Getxoko Jesusen Bihotzaren Udal Egoitzako klinika-laguntzaileen bost lanpostu amortizatzea erabaki du erakunde autonomo horren Artezkaritza Batzordeak. Proposamena aurrera atera da Gobernu-taldea osatzen duten EAJ eta PSE-EE taldeen babesagaz eta Ciudadanos eta PP alderdien abstentzioagaz. Udal-arduradunek azaldu dutenez, aipatutako amortizazioak 2017 eta 2018 urteen artean jazotako erretiroen ondorioz bete barik gelditu diren lanpostuak dira, «eta egoitzaren eraldaketa-prozesuaren barruan daude». Diotenez, gela individual gehiago dago gaur egun eta egoiliarren kopurua murriztu da (33 gutxiago), «pertsonan oinarritutako zaintzan oinarritutako zerbitzua eskaini ahal izateko».

Udal-gobernuaren arabera, klinika-laguntzaile nahikoa dago zeregin horretarako: «Araudiak ezartzen dituen ratioen gainetik dago». Udal-egoitzako langile askoren iritziz, ordea, hori ez da horrela, eta beharrezkotzat dute lanpostu horiek denak bermatzea, zeregin hori behar bezala betetzeko.

CCOO Euskadi sindikatuak adierazi du egoiliarren kopurua murriztu egin dela azken urte bietan, baina nabarmendu du horien dependentzia maila areagotu egin dela, bigarren eta hirugarren gradura. «Giza baliabideak benetako beharrianetara egokitu behar dira, inolako murrizketarik gabe». Era berean, gaueko txanden egoera «tamalgarria» azpimarratu dute sindikatukoek. Azaldu dutenez, egoitzaren lau solairuak artatzeko lau klinika-laguntzaile izatetik hiru izatera pasatu dira. Lehenengo solairuan, gainera, psikogeriatría dago, eta «arrisku-egoerak areagotzea» ekarri du horrek.

«Guztiz deitoragarria da pertsona bakar batek dependentzia handiena duten eta gaitz psikologikoak dituzten 23 egoiliar artatu behar izatea». Hori dena dela eta, beharginek eskatu dute giza baliabideak «benetako beharrianetara» egokitu beharra

Egoiliarren kopurua murriztu den arren, horien dependentzia handitu dela diote sindikatukoek. OSKAR GUTIERREZ

«Amortizazioak erretiroen ondorioz bete barik gelditu diren lanpostuak dira, eta horiek aurreikusita zeuden»

GETXOKO GOBERNU-TALDEA (EAJ / PSE-EE)

«Egoiliarren dependentzia handitu egin da eta giza baliabideak beharrian horietara egokitu behar dira»

CCOO EUSKADI SINDIKATUA

dagoela, ez zenbaki hutsetara. «Eusko Jaurlaritzak agindutako neurriak bete ahal izateko arreta eta dedikazio pertsonalizatua goa eman beharra dago, eta lanpostuak murrizteak ez du zeregin hori betetzen lagunduko», salatu dute.

ALDERDIEN IRITZIA. EH Bildu eta GUK udal-taldeek gogor deitoratu dute Getxoko Udal Egoitzako Artezkaritza Batzordeak hartutako erabakia. EAJk Getxoko udal-administrazioan darabilen langileekiko politika salatu du koalizio abertzaleak: «Klinika-laguntzaileen lanpostuak suntsituz ez dira nagusiak zaintzen, ezta gainerako langileak ere». GUK taldeak enplegu publikoaren alde egingo duela adierazi du, eta udal-egoitzako erabiltzaile denen arreta ahalik eta hoberen bermatzeko «beharrezkoak diren» neurriak hartuko dituela jakinarazi du. PPK, aldiz, azaldu du abstenitu egin zirela udal-egoitzaren eraldaketagaz egoiliar gutxiago egongo direlako eta, ondorioz, lanpostu gutxiago behar izango direlako. Ciudadanos taldeagaz harremanean jartzen saiatu gara, baina ez dugu erantzunik jaso. ◀

JUAN MARI

Harategia Urdaitegia

Baserriko haragia, produktu artisaua eta etxeko zerbitzua

Las Mercedes, 31. 48930 AREETA
94 464 41 25

Ezagutu gaitzazu!!!

San Nikolas IKASTOLA

SAN NIKOLAS IKASTOLA
(Areeta aspi, 15)
94 430 54 78

www.sanikolas.eus

LEIOA | Kirol-eredua

Instalazio egokiak gura dituzte herritarrek

Sakoneta eta bestelako kirol-instalazio batzuk erabat zaharkituta gelditu dira. HODEI TORRES

Leioako 358 auzokidek parte hartu dute kirolagaz harremana daukaten bizilagunen beharrak ezagutzeko, Udalak bultzatu duen prozesuan. Zelako kirol-eredua gura duten esateko aukera izan dute herritarrek.

KEPA UGARTE MARTIARENA ►

Prozesua ekain eta irail artean egin dute. Horren bidez, 324 pertsonak eman dute iritzia, 27 lagun izan dira tailerretan eta herriko kirol-instalazioetako zazpi langilek ere parte hartu dute. Analisia hiru erabileremutan oinarrituta garatu da: kirol-jarduera, kirolaren presentzia udalerrian eta udalerriko kirol-instalazioak.

Besteak beste, kirola udalerrian bizi ahal izatea goraipatu dute parte-hartzaileek. Horren inguruan, mahai-gaineratu dituzten estrategiak hainbat dira: kirol-diziplina barreiatzea sustatu; doako klaseen bidez lehiaketa-tankerako jarduera-ekimenak kaleetan gauzatu; aire zabaleko kirola praktikatzeko bultzatu; herriko klubek kalean bertan ekitaldiak egin; eta Leioan dauden eremu ugariak aire zabaleko kirola egiteko baliatu.

Halaber, kirola bizimodu osasungarriaren ezinbesteko atala delako mezua zabaltzea, publizitatea egitea eta nabarmendu diren herriko kirolarien lorpenak ezagutaraztea zein erreferentzia-lehiaketak indartzea lehenetsi

Hainbat iritzi

Kirolaren kudeaketa

Parte-hartzaileek onuragarritzat jo dute horretan lan egingo duen erakunde autonomoa sortzea, eta langileen teknifikazioa eta profesionalizazioa.

Kirol-instalazioak

Besteak beste, kirol-instalazioak hobetzeko beharra adierazten da eta auzoei gutxienez kirol-horniketa ematea.

dute iritzia eman duten herritarrek. Prozesu honen bidez, Leioan bizi diren pertsona denen beharrak ezagutu gura izan ditu Udalak.

EMAITZAKAZ BAT. Parte-hartzeko prozesuaren ostean eman beharreko pausoez, lehenik eta behin emaitzak aztertu eta ondorioak atera behar dituztela adierazi du Leioako Udaleko alkateorde Iban Rodriguez Etxebarriak. «Gero, teknikoki, hausnarketa sakona egin behar da (arloan ekonomikoa, gestioa...), eta behin hausnarketa hori eginda lizitazio berria bideratu beharko litzateke», gaineratu du agintari leioztarrak.

Bestalde, kiroldegi berri baten beharra sumatzen du Udalak. «Izatez, gaur egungo egiturak nahiko zaharkituta gelditu dira eta horien egokitzapena ez da erraza, ezta merkea ere», esan du Rodriguezek.

Parte hartzeko prozesuan bertan aipatzen denez, Leioak azken urteotan biztanleriaren hazkunde handia izan du, eta bere azpiegiturak horren eragina jasotzen hasi dira. Kirolak eta kirol-instalazioek ere jasaten dute eragin hori.

Horri jarraituz, alkateordearen ustez, «oraindik hausnarketa egin behar da kirol-eredua zein izan behar dan jakiteko. Argi dagoena zera da: instalazio egokiak behar dira eta etorkizuneko Leioak behar dituen instalazioak izan beharko dituela, hots, Leioak biztanleriaren handitzeagaz bat etorri beharko duela». ◀

Lumak astindu

KOLDO TELLITU MEJIA
Ikastolen elkarteko lehendakaria

Euskara maldan behera hezkuntzan

Urteak eman ditugu autokonplazentzia betean. Urtero D ereduan ikasle gehiago matrikulatzen ziren, euskarazko irakaskuntzarako gero eta irakasle gehiago genuen, galdeketek adierazten zuten, nahiz eta era apal batean, gure gizartean gero eta euskal hiztun gehiago zegoela... eta horrek gure hezkuntza-sistemaren euskalduntze-prozesua bide zuzenetik zihoala pentsarazi zion hainbat jenderi.

Aldiz, arreta gutxi ipintzen zen ebaluazio diagnostikoko emaitzetan, eta 2005etik Hezkuntza Sailak ez du neurtu DBH4ko ikasleen artean zenbatek eskuratuko luketen B2 maila. Egoera horretan aurreko ikasturtera iritsi ginen, eta bat-batean ebaluazio guztiek adierazi zuten gure ikasleen euskara-maila jaitsi egin zela, behar adinako euskara-gaitasunik ez daukatela ikasleen ia erdiek. Argi dago gero eta ikasle gehiago D ereduan matrikulatuta egoteak ez duela, inondik ere, haien euskara-mailaren gutxienezko garapena ziurtatzen.

Orain, Eusko Jaurlaritzaren Hezkuntza Akordiorako proposamenak dio ikasleek, Lehen Hezkuntza amaitutakoan, gutxienez B1 maila lortu behar dutela, eta B2 maila DBH amaitutakoan. Baina helburu horiek oso urrun daude, ez dira lorgarriak, A eta B ereduatan ikasten ari diren ikasleentzat, ezta D ereduan ikasten ari diren askorentzat ere.

Hainbat neurri dira beharrezkoak egoera honi buelta emateko, baina ezinbestean, behingoz, murgiltze-eredu bakar bat behar dugu, gure ikasleek derrigorrezko ikastaldia amaitutakoan eduki beharko luketen euskara-maila ziurtatzeko. Hizkuntza-ereduak gauditu eta murgiltze-eredu bat ezartzeko, ezinbestean, lege berri bat behar dugu.

Politikaren basoa

**KOLDO ITURBE
MENDILIBAR**
EAJren bozeramailea

Ikasturtearen amaiera

Arraroa badirudi ere ikasturte-amaieran gaude, zortzi hilabete besterik ez dira falta azken azterketa egiteko, hau da, udal hauteskundeetarako. Orain hasiko dira gezurrak, irainak, biolentzia politikoa bere izaera gordinenean.

Oposizioak, bere helburuak bete ez dituen neurrian, berenari arreta eman ordez, besteengan, gobernuarengan jarriko ditu begiradak, eta euren bisita-txartela ezintasuna izango da.

Legealdi bat gobernuak promes egin dituenak betetzeko da, baina era berean, legealdi batez oposizioan dagoenak aukera du gobernuan eragin eta bere proiektuaren isla uzteko.

Politikak gauza bitxiak erakusten dizkigu, baina politikan, bizitzan bezala, gezurra ezin daiteke izan gure eguneroko ogia; eta gero eta ohituago gaude gezurren arteko politikagintza jasaten. Baina herri-politikan gezurrak agerian daude, egindakoak begi-bistan daudelako. Elkarriketa, adostasuna, negoziazioa, konpromisoa... nabarmenak izan dira legealdi honetan Getxon. Adibideak hortxe daude: aurrekontuen inguruko bi akordio, bi alderdirekin; Algorta eta Areetako erdiguneetan aldaketa nabarmenak; igogailuak; Gobela ibaia; Getxo Antzokia; Romo Kultur Etxea eta Musika Eskola berria; Romo eta Portu Zaharraren eraldaketa; kultura- eta kirol- politiken aldeko apustu argia; elkartegintzarekin ezinbesteko elkarlana; euskararen, berdintasunaren eta kulturartekotasunaren aldeko politikak; ekonomiaren sustapenean aurrerapauso gardenak; Lantegi Batuak, Biscaytik, Areetako Elkartegia, elkartasunaren bidean gizarte-zerbitzu aurrerakoi eta aktiboak, etab.

Orain azken txanpa: apunteak birpasatu eta azterketa. Ikasi eta lan egin duenak ziur gaudituko duela azterketa, eta horretan argi, gobernu-batzordeak, argi eta garbi Euzko Alderdi Jeltzaleak.

URIBE KOSTA | Errigora

Bost urtez Nafarroako euskalgintzari puzka

Otzara-eskaerak egiteko eskualdeko puntuak zehaztu barik daude oraindino, baina gehienak iazko berdina izango direla aurreratu dute.

Urriaren 25etik azaroaren 14ra bitartean eskatu ahal izango dira Errigoraren otzarak. Aurten ere mota bi jarriko dituzte aukeran: zuria eta beltza. Orain arte lortutako dirua zertara bideratu duten ere azaldu digute oraingoan.

IKER RINCON MORENO ▶

Martxan da Errigoraren udagoiene-ko kanpaina. Hala, urriaren 25etik azaroaren 14ra bitartean, kutxa bi jarriko dituzte aukeran: zuria eta beltza, bakoitza 50 euroren truke. Auzolanari esker, lortutako diruaren %25 Nafarroa hegoaldeko euskalgintzari bideratuko dute. Eskualdeko hainbat lekutan egin daitezke eskaerak, baita online bidez ere. Otzara beltzak honako produktuak ditu: orburuak, aran-marmelada, zainzuriak, pikillo piperrak, mahats-zukua, ardoa, almendrak, ozpina, oliba olioia, melokotoia almibarrean, pikillo-saltsa, potxak eta kardoa. Zurikoa hauek osatzen dute: orburuak, arroza, zainzuriak, pikillo piperrak, pikillo piper-mamia, ardoa, patxaran pastak, ozpina, *molinerito*-ak, melokotoia almibarrean, tomatea olioagaz, pasta eta teilak.

BOST URTEKO IBILBIDEA. Aurtengo ikasturtean bosgarren urteurrena ospatuko du Errigorak. Hala, urteotan egindakoa eta lortutakoa azpimarratzeko tarte hartuko dute.

Alabaina, diotenez, orain artekoa bide luze baten lehenengo pausoa baino ez da izan: «Oraindik urteurren asko ospatu nahi ditugu, orain arte egindakoa baino askoz gehiago baitugu egiteko eta lortu duguna baino askoz gehiago lortzeko». Hala, joandako bost urteek emandakoaz arituko dira udagoieneko kanpaina horretan. Izan ere, sarri aipatu dituzte zifrak diru-ekarpenez jarduten dutenean, baina zertarako balio izan dute urteotan Nafarroa hegoaldeko euskalgintzara bideratu dituzten 800.000 euro horiek?

EUSKARA HAUSPOTZEKO ZEREGINA. Euskaraldiaren harira, Nafarroa hegoaldean ahobizi eta belarriprestak sortzen jarraitu ahal izateko gutxienekoak bermatzeko balio izan du diru-ekarpen horrek. Horretarako, AEK-ko euskaltegien euskara ikasteko matrikulak arintzeko beka-sistema martxan ipini dute urteotan, ikasle-kopurua handitzea eraginez. Era berean, ikastolak ere diruz lagundu dituzte: «Vianako Erentzun, Lodosako Ibaialde eta Tuterako Argia ikastolei ekarpen polita egin diegu guztion artean». Hala ere, aitortu dute horiek ezin izan dutela lortu beharko luke ten adina diru. Dena dela, azpimarratu dute beharrezko konponketak egin eta azpiegiturak atontzeko zein ezinbesteko materiala eskuratzeko baliagarria izan dela ekarpen hori. Gainera, Sortzenek euskaraz bizi eta ikasteko eskubidearen aldeko dinamika hauspotzeko erabili du urteotako diru-ekarpena. ◀

367

otzara eskatu ziren
iaz Uribe Kosta
eskualdean: 120 zuri
eta 247 beltz.

4.588€

diru-ekarpen hori egin
zen Uribe Kostatik
Nafarroa hegoaldeko
euskalgintzara.

ASTRABUDUA | Aparkalekuen arazo kronikoa

Autoak lurpean, susmoak airean

Vusa enpresak Astrabuduko anbulatorioaren ondoan eraikitzen dabilen parking-a esames bilakatu da, berriro ere. Orain dela urte bat legez, Udal Gobernuaren eta oposizioaren arteko polemika isiotu da; oraingoan, hainbat aparkalekuren balizko erosketa hasteko espediente bat ireki izanagatik.

IÑIGO FERNANDEZ DE MARTIKORENA ▶

Datorren urteko Aste Santuan amaituko ei dute Astrabuduko anbulatorioaren ondoko maldaren azpian eraikitzen dabiltzan lur-azpiko parkinga. Valeriano Urrutikoetxea SA (Vusa) enpresak 260 aparkaleku ipiniko ditu bertan, goiko aldeko plaza urbanizatzear gainera.

Oposizioaren kritikak eragin ditu Udal Gobernuak dekretu bat onartu izanak, joan den abuztuan, parking pribatu horretan 120 aparkaleku erosi ahal izateko. Agiri horren aurrean, EH Bildu koalizioak zalantzan ipini du enpresagaz mantentutako harremana, lagunkeria-kasu bat izan daitekeelakoan. Euren ustean, arazoa 2016ko hasieran hasi zen, enpresak aparkalekuen salmentan «kale egin» zuenean: herena ere ez zuen saldu, koalizio ezkertiarrek nabarmendu duenez. Urte hartako ekainean enpresak erosleei dirua bueltatu zien eta ahalegindu zen Udalagaz hitzarmen bat sinatzen, saldu ez zituen leku denak saltzeko, EH Bilduk gogorarazi duenez. 2017ko urtarrilean, oster, udal-teknikariek txosten juridikoa egin zuten. Adierazi

Gaiaren gaineko jarrera kontrajarriak

«Iaz, enpresak esan zuenean “ez dut saldu. Udala, erosi”, zer egin zuen alkateak? Bozeramaileen bilerara deitu zuen, gardentasun osoz»

EGOITZ BILBAO
HIRIGINTZA ZINEGOTZIA

«Zergatik hainbeste ahalegin enpresa hau finantzatzeko? Zergatik ez du Udalak zuzenean obra egiten?»

ERANDIOKO EH BILDU

zutenez, hitzarmena ilegala litzateke, «gardentasun-, aukera berdintasun- eta publizitate-oinarriak» ez zituelako bermatzen. Halere, 2018an Vusak eraikitze-lanei ekin zien, eta «ilegala zena legal bihurtzeko etengabeko lana» egon dela salatu du koalizioak. Gainera, uste dute balizko erosketaren helburua dela Vusari etekinak ziurtatzea. Rafa Vaquero Ahal Duguko zinegotzia ez da maila horretako salaketa egitera ailegatu, baina aurpegiatu dio Udal Gobernuari prozedura administratiboa abuztuan abiatu izana, «beste udal-talde politikoen kontrol barik eta Alkatetzako dekretutzarra erabilita». EH Bilduk, Ganemosek eta Ahal Duguk ez dute baztertu ezohiko Udalbatza eskatzea.

«GEZURRA DA». Egoitz Bilbao Hirigintza zinegotziaren arabera, oposizioak esandakoak ez dauka zentzurik. «Gezurra da», haren esanetan, Erandioko Udalak erabaki izana aparkalekuak Vusari erostea: «Erabakia Udalbatzak hartuko du, gaur egungo legeriaren arabera, eta hainbat txostenetan oinarrituta: tekniko, juridiko, ekonomikoak eta abar, hasi den prozedura administratiboak hala eskatzen duelako. Udal aurrekontuaren % 10 bada, Udalbatzatik pasatu beharra dago, eta ordainketa lau urtekoa bada ere bai». Bilbaok nabarmendu duenez, oposizioak txosten juridiko bat eskatu du: «Oso ondo, espediente administratiboa gehitu beharko genukeelako berdin-berdin». «Zergatik pentsatzen dugu agian interesgarria izan daitekeela? Obra berria delako, prezioa merkatukoaren azpitik dagoelako eta balizko deskontua lor daitekeelako. Oposizioak beste alternatibaren bat badauka, guk baloratuko dugu». ◀

XVII GETXOKO KOMIKI AZOKA

SALÓN DEL CÓMIC DE GETXO 2018

URRIA
19, 20, 21
OCTUBRE

SARRERA DOHAIAK
(edukiera bete arte)
ENTRADA GRATUITA
(hasta completar aforo)

MERKATARITZA-GUNEA / ZONA COMERCIAL
Areetako Geltokia Plaza Estación de Las Arenas
Ordutegia / Horario: 11:00-14:30 / 17:00-21:00
Igandea / Domingo: 11:00-14:30 / 17:00-21:00
+ info: www.salondelcomicodegetxo.com

JARDUERAK / ACTIVIDADES
Reno Kultur Etxea Santa Eugenia Plaza, 1
Sinatze-txandak, hitzaldiak, erakusketak, fanzineak...
Firmas, charlas, exposición, fanzines...

«Bat-bateko bertsoak egiteko bertsolariak eta poetak arin»

Tomasita Quiala repentista kubatarra eta Araceli Argüello payadore argentinarra inprobisazio-biran dabilta Euskal Herrian. Erandion egon dira, tartean. Euren arteen egoera ona da, baina emakumeen presentzian ezberdintasun nabaria dago.

TESTUA: IÑIGO FERNANDEZ DE MARTIKORENA ARGAZKIA: JON MIRANDA - ATARIA ►

Nazioarteko Inprobisatzaileen Biraren ezinbesteko partaideak dira Tomasita Quiala eta Araceli Argüello, Euskal Herriko bost bertsolari eta aurkezle bigaz batera. Pozik daude inprobisatzaile biak Mintzola Ahozko Lantegiak eta Lanku Kultur Zerbitzuak elkarlanean sortutako ekimenagaz. Bertsolaritza paraje ezagutzeaz gainera, payada eta repentismoa ezagutzera eman gura dituzte.

Zertan datza payada? ARACELI ARGÜELLO: Argentinako payadan berbaz adierazten dugu, bertsoan, edozein gai esanguratsu, beste payadore bategaz; gaia inprobisatzaile bakoitzak ekarria edo aukeratua izan daiteke, ala entzuleek proposatua.

Ahotsagaz batera, zer instrumentu erabiltzen duzue horretarako? A.A.: Guk gitarra klasikoa darabilgu, Espainiatik heldu zaiguna, jakina. Horrez gainera, badaukagu gure musika, landako milongan edo payadoreen milongan oinarritzen dena. Horrek bere sustraiak ditu musika espainiarrean eta afroan. Hortik sortu zen payadoreen milonga, gerora tango-milonga agertzeko bidea eman zuena.

Eta zer da puntu kubatarra? TOMASITA QUIALA: musika bat da, *décima*-tan (hamarrekoetan) egiten dena. Gitarra, laud eta tres instrumentu kubatarrez lagunduta antzezten da; batzuetan perkusio-instrumenturen bat ere erabil daiteke, baina garrantzitsuenak tres, gitarra eta laud dira. Horiek erritmoa markatzen dute eta horren gainean repentistek inprobisatzen dute, ideiak etorri ahala.

Puntu kubatarraz aparte zer doinu erabiltzen duzue? T.Q.: Niri asko gustatzen zait boleroak eta bestelako abestiak abestea. Kapaza naiz rancherak ere inprobisatzen, baina doinu nagusia puntu kubatarra da.

Zertan dira antzekoak eta zertan desberdinak zuen kantaerak eta bertsolaritza? A.A.: Agian, lehenengo ezberdintasuna musika-euskarriarena da. Zuek baduzue doinutegi zabala aukeran inprobisatzeko, baina instrumentu barik. Gure kasuan, gitarra da gure ezkutua, ezpata eta eskrima; inprobisatzeko gogor heltzen diogun tresna da. Gitarra bako payadorea gurean fusil barik ehizatzaera doan ehiztaria da; payadorea lotuta geratu zaio Pampako payadorearen ikonoari: gitarra besaburuan alderrai dabilena. Horregatik, normalean payadoreak behin gitarra jotzen ikasi dute, nean hasten dira inprobisatzen, gitarraren bidez inprobisatzen animatzen direlako. T.Q.: Antza dute biek, bertsolariak ere inprobisatzeko kapazak direlako, gai edo egoera baten konpasean; ezberdintasunak dira hizkuntza eta agian, bertsoen metrikari, *décima* ez delako hain erabilia hemen.

Araceli, lehenengoz zaude Euskal Herrian. Zer iruditu zaizu? A.A.: Atlantikoa zeharkatu dudan lehenengo aldia da. Bidaia luzea, Kordobatik Txilera, Txiletik Madrilera eta handik hona. Oso gutxi ikusteko aukera izan dut oraingoz, baina denbora izango dut herria ezagutzeko. Momentuz, leku zoragarri, liluragarri eta abegikorra iruditu zait.

Tomasita, zu egon zara lehenago hemen, 1998an. T.Q.: Hirugarren aldia da hau. 1988an egon nintzen lehenengoz, itsuen delegazio batekin. Oso ondo dago herria.

Zein da repentismoaren egoera gaur egun Argentinan? A.A.: Repentismoa indarrean dago; orain dela urte batzuk lotan geratu zen, hainbat payadore oso on zen-

Tomasita Quiala
Kuba, 1961

Juana Tomasa Quiala Rojas (Banes, Holguín) Kubako repentistarik garrantzitsuenetako bat da. Oso gaztea zela Habanako itsuen eskola berezi batean hasi zen ikasle. Inprobisazio-munduan pentsatu barik sartu zen, kasualitatez eta artez. Handik urte gutxira, maila profesionalerako jauzia eman zuen. Hainbat sari irabazi du eta behin baino gehiagotan jardun du nazioarteko topaketetan.

«Zer gai garen repentistak, naren medikuak gara»

Araceli Argüello
Argentina, 1995

Araceli Argüello (Pozo del Molle, Argentina) orain dela hamar bat urtetik da payadorea. Etxetik jaso zuen zaletasuna eta betidanik izan du interesa bere eskualdeko inprobisazio eta milongez. Gaur egun payadoreen belaunaldi berriko ordezkaria da, baina bera da emakume gazte bakarra. Hizkuntza eta Literatura ikasten dabil unibertsitatean.

du zirelako; kostatu izan da ereindako gari berriek fruitua ematea, baina gaur egun garrantzi handia ematen zaio. Payadore-tailerrak badira, orain dela urte batzuk ez zeudenak. Esan didate hemen bertsolari-eskolak badirela; Argentinan tailerrak ditugu, publikoak. Bertan irakasten da bertsotan jartzen eta gitarra jotzen, doinuari laguntzeko. Payadoreen historia ere partekatzen da: zeintzuk diren jatorriak, eta abar. Izan ere, payadorearen inprobisazioa, musikaltasuna eta historia apur bat ezagupen publikotik kanpo daude, Argentinan. Betidanik belaunaldiz belaunaldi transmititu den kontua da, bertsolaritzan mendeetan ere gertatu denez. Transmisio horrek ez du ziurtatzen payadorerik sortuko denik: irakasten da, baina horrek ez du bermatzen payadorerik ateratzea. Bestalde, gazteek eragin handia daukate baina hor kopuruan nabarmen irabazten digute gizonezko inprobisatzaileek. Emakume gutxi gara, eta gazteen artean bakarra naiz; beste emakume inprobisatzaile denak 50 urtetik gorako andreak dira. Nire adineko payadore denak gizonak dira. T.Q.: Kuban repentismoa loratzen dabil. Inoiz ez dio utzi gora egiteari, baina gizateriaren ondare immateriala garela dioen Unescoren [2017ko abenduaren 7ko] adierazpenaren ondoren, goieneko maila jo du. Albiste jakindakoan poztasun handiz ospatu genuen; izan ere, herriko tradizioz garrantzitsuena izateaz aparte, orain munduan ere garrantzitsuak gara.

Zure ustean, Kuban badago erreleborik gazteen aldetik? T.Q.: Bai, ordezeko asko ditugu: neskato eta mutiko berri asko dago, inprobisazioan hasten dabiltzanak, kultura jasoagoagaz eta hiztegi zabalagoagaz. Publikoa ere jantzia denez, bereganatzen du hori. Gainera, gazteek gazteria erakartzen dute. Hori dela eta gure belaunaldia konturatu egin da guk ere eboluzionatu beharra dugula, ezin dugula inboluzionatzeko bezain erosoak izan. Gazteek emandako urratsak segitu behar ditugu eta euren marxaren arabera ibili.

Zelan hasi zineten repentismoan? A.A.: Familiaren eraginez hasi nintzen ikasten. Aita, neba eta aititea zaldizkoak dira, kreoleen tradizioan dituzte sustraiak eta zaldiakaz trebetasuna dute; sustrai luzeko kirola da zaldi-trebetasunarena gurean. Azken urteotan payadoreek lortu dute festibal horietan euren lanpostua, euren plaza izatea: bertsoz harenga egiten diete zaldizkoei, zaldi gainean jarri aurretik edo ostean. Harenga edo, guk esaten dugun moduan, «lore» horiek, inprobisatuak izan daitezke edo, bestela, aurretik egindako bertsoaren bat eskaini daiteke. Oso txikitik, lauzpabost urte nituela, aititeak, aitak edo nebak zamalkatzen zutenean, nik «loreztatzen» nituen. Horrek eroan ninduen lehenengo aldiz oholtzara, publikoaren aurrera. Gerora, hamabi edo hamahiru urteagaz hasi nintzen gitarra jotzen. *Décima* zer zen ikasten orduantxe hasi nintzen, nire formakuntza autodidakta zelako, inork ez zidan aurretik azaldu zer zen *décima* bat edo oktosilabiko bat, horrelako kontu denak bakarrik banakatu nituen, nire gitarragaz. Hasi nintzen nire bertsoak idazten, gero abesten eta azkenean animatu nintzen inprobisatzera, nahiz eta apur bat kostatu zitzaidan, lotsagatik eta ondo egin arteko beldurragatik. Familiartean hasi nintzen, ezagunakaz inprobisatzen nuen. Gerora, nire buruarekiko ziurtasuna izan nuenean, jendaurrean egin ahal izan nuen. T.Q.: Ni 22 urte nituenean hasi nintzen, kasualitate edo istripu batengatik. Kanean nenbilela, repentista batek beste bat iraindu zuen eta nik, aurretik inoiz abestu barik, bertso bat bota nuen iraindutakoaren defentsan. Hor hasi nintzen bertsotan; odolean neramala konturatu nintzen, nigan lotan zegoen poeta iratzarri nuen. Beste inprobisatzaileen mailan jarri nintzen, eta hemen nago.

Besterik esan gura duzue? A.A.: Osopozik nago Euskal Herrian egon ahal izateaz; kultur trukeak asko aberastuko gaitu bertsolariak eta ni. Komunikazioaren garai hauetan, garrantzitsua iruditzen zait horrelako kultur trukeko ekimenetara joan eta parte-hartzea. Pozik eta zoriontsu nago. Ziur ondo pasatuko dugula hemen bildu garen lagun guztiok! T.Q.: Nire aldetik, bertsolarien mugimenduari esan gura nioke indartsu datozela eta bide horretatik jarrai dezatela. Neba-arrebak gara, hizkuntzak eta metrikak ezberdinak izan arren. Norbaitek aukeratu gintuen misio baterako: arima pozte. Bat-bateko bertsoak egiteko kapazak garen repentistak, bertsolariak eta poetak arimaren medikuak garela nago. ◀

ALEX YGARTUA | Anton Garai kortsarioaren antzezlanaz

«Herrian eta herritarraz egindako antzezlan da»

KEPA UGARTE MARTIARENA ►

Iaz *Plasentzia 1577* obrak izandako arrakastaren ostean, urriaren 20an eta 27an *Anton Garai kortsarioaren historia* herri-antzezlan taularatuko dute Plentzian eta Gorliz. Kultura Elkarrekin Aurrera (KEA) elkarteak ekoiztuta eta Alex Ygartua gorliztarraren zuzendaritzapean, berriro ere udalerrri bietako bizilagunak igoko dira agertokira.

Lan handia egin duzue azken hilabeteetan antzezlan aurrea ateratzeko? Bai, nahikotxo. Uda baino lehenago hasi ginen, eta oporraldiaren ostean, irailean, berriro ekin genion antzezlan. Orain azken ukituak ematen gabiltza.

Daborduko entseguak hasi zarete. Zelako itxura hartzen dabil antzezlan? Nik uste dut antzezlan taulartzeko prest gaudela: herritar soilak izan arren, antzezleatariko batzuk euren kabuz eginda zeuzkaten antzerki-tailerrak. Horiek legez, aurretik interpretazioaren munduan ezertxo ere egin ez duten lagunek hortzez eta haginez defendatzen dituzte euren papearak. Horrenbeste jendeak parte hartzen duen horrelako prozesuetan ez dago entsegu asko egiteko aukerarik; hala ere, oso ondo egiten dute. Alde batetik, musika egin dugu; beste alde batetik, eszenografia. Momentu honetan, horregaz guztiagaz «puzzle-lana» egiten gabiltza.

Zaila izaten da esperientzia ez daukan jendeagaz antzezlari bat martxan ipintzea? Aurten errazagoa izan da joan den urtean askok *Plasentzia 1577* antzezlan egin zutelako; ez gara hasieratik abiatu behar izan. Zer edo zer aurreratuta geneukan. Hala ere, joan den urtekoari erreparoa eginda, zail samarra da zerotik hasten den jendeagaz antzezlari bat martxan ipintzea; izan ere, hasiera batean, askok ez dute ondo ulertzen antzerkiaren hizkuntza edo entsegu bat zelan garatu behar

Daborduko entseguak egiten dabilta urriaren 20rako dena prest izateko. KULTURA ELKARREKIN AUERRERA (KEA)

Ekitaldiak

Plentzia

Urriak 20, zapatua
20:00
Eliz plaza.
Sarrera, doan.

Gorliz

Urriak 27, zapatua
20:00
Eliz plaza.
Sarrera, doan.

den, berbarako. Orain ezberdina da, denek edo gehienek eza gutzen dute eszenarioa zein izango den. Hala ere, hasiberriak izan edo esperientzia eduki, jendeak borondate handia erakusten du hasiera-hasieratik; hori eskertu egiten da.

Zeintzuk dira herri-antzerkiaren onurak? Komunitate edo herri berberetako kideak izan arren, antzerkiaren bitartez ohi-tuta ez dauden modu batean hartu-emanetan hasten dira antzezlanean parte hartzen duten lagunek; energia ezberdin bat sortzen da. Oraingo honetan askoz gazte gehiago animatu da antzezlanean parte hartzea; polita da eurak baino nagusiagoak diren pertsonakaz lanean ikustea neska-mutilak.

Zelanbaiteko zaletasuna piztu da Gorlizen eta Plentzian ekimen hauen bitartez? Nik uste dut bazegoela; herri bietan dago kulturaren inguruan interes handia erakusten duen jendea. Horrelako ekimenek zaletasun hori bideratzeko aukera ematen diete herritarrei. Aldi berean, honek denak erakusten du askotan ez dugula lagun horiek dauzkaten interesak asetzeko behar bestelako lanik egiten.

Zer esango zenieke gainontzeko herritarrei antzezlan ikustera hurreratzeko? Eszenografian, musikagintzan eta koreografian nahiko adituak diren lagunak dabilta lanean; pauso bat aurrera egin dugu. Herrian eta herritarraz antzezlari handi bat egin dezakegula erakusten gabiltza aurten. ◀

GetxoGasol

Urteko 365 egunetan gaude zabalik

- Garbiketa gunea
- Denda eta okindegia
- GnG tailerra
- Solaguren Jatetxea

944 301 500

GetxoGason Euskararekin bat! Getxo eta Berango artean

Iñaki Bitxitegia

Montblanc, Longines eta TagHeuer agentzia ofiziala

Villamonte plaza 3
94 430 23 45

Algorta

Telletxe 1
94 460 27 41

HIRUKAren berbaldi irekiak

Antzerkia

Urriak 12, barikua

Chef nature

13:00 | San Nikolas plaza (Algorta) | Getxo

Getxoko Antzerki Jardunaldien barruan. Markeliñe taldeagaz. Umeentzat. Testu barik. Sarrera, doan.

Urriak 13, zapatua

Haiek naiz zirku-ikuskitzuna

13:00 | San Nikolas plaza (Algorta) | Getxo

Getxoko Antzerki Jardunaldien barruan. Rojo Telón taldeagaz. Testu barik. Sarrera, doan.

Zazpi senideko

20:00 | Areetako musika-eskola | Getxo

Getxoko Antzerki Jardunaldien barruan. Artedrama taldeagaz. Euskaraz. Sarrera: 10 euro.

Urriak 14, domeka

Bidaia ezezaguna

13:00 | San Nikolas plaza (Algorta) | Getxo

Getxoko Antzerki Jardunaldien barruan. Xilipurdi taldeagaz. Umeentzat. Euskaraz. Sarrera, doan.

Antzerki arina

18:30etik aurrera | Algortako kultur etxea

Getxoko Antzerki Jardunaldien barruan. Hainbat talde. Sarrera: 3 euro (saio bat) / 9 euro (lau saio).

Kontukantari 2

20:00 | Areetako musika-eskola | Getxo

Getxoko Antzerki Jardunaldien barruan. La Enana Naranja taldeagaz. Umeentzat. Euskaraz. Sarrera: 5 euro.

GORLIZ | Kultura azterbide

Eskualdean berbaldiak eta topaketak antolatuko ditu HIRUKA udagoieneko eguenetan, herriz herri hainbat gairen gaineko eztabaidak piztu eta ekimen parte-hartzaileak sustatzeko. Era berean, gure komunikazio-proiektuaren egoeraren berri emango dugu. Lehenengo hitzordua Gorlizko Xurrit tabernan izango da, urriaren 11n, arrastiko 19:30etan. Alex Ygartua eta Ainhua Ortells adituen eskutik, Uribe kostako euskaldunen kultur kontsumoa aztertuko dugu. Abenduaren 13ra arte iraungo du ekimenak.

Urriak 17, eguaztena

Pirata Garrapataren abenturak ipuin-kontaketa

18:00 | Astrabuduko liburutegia | Erandio

Iker Etxarri ipuin-kontalaria. 5 urtetik gorakoentzat. Euskaraz. Sarrera, doan.

Berbaldiak

Urriak 15, astelehena

Liburu-foruma

18:15 | Udal-liburutegia | Barrika

Gail Honeyman-en *Eleanor Oliphant está perfectamente* liburu berbabide. Sarrera, doan.

Trenen gaineko erakusketa ikusteko aukera, aste-akabuan

PLENTZIA | Errail Gainean Urriaren

12tik 14ra arte. Besteak beste tren-maketak ipiniko dituzte Jai Alai pilotalekuan.

Erakusketak

Urriaren 5etik 28ra arte

Botez bote: un bote por la inclusión

Algortako kultur etxea | Getxo

Amesten elkarteak antolatuta. Aniztasun funtzionala daukaten pertsonei buruzko pinturak, idatziak eta ilustrazioak. Astelehenetik barikura, 08:30etik 14:30era eta 16:00etatik 21:30era; eta zapatuetan, 09:00etatik 13:00etara. Doan.

Azaroaren 4ra arte

Soka: euskal dantzaren urratsetan

Romo Kultur Etxea | Getxo

Iparra Galdu Gabe jardunaldien barruan. Doan. Bisita gidatuak taldeentzat urriaren 15ean eta 16an. Informazioa eta izen-ematea: 944 660 022

Kirolak

Urriak 12, barikua

Algortako 36. Ibilaldi Neurtua

08:00 | Algortako Batzokia | Getxo

Itxartu Taldeak antolatuta. Helduen irteera goizeko 08:00etan izango da, eta 10 urtetik beherako umeena, 10:00etan. Izen-ematea doakoa izango da, Itxartu Taldearen webgunearen bitartez edo ibilaldiaren egunean, Algortako Batzokian bertan.

Musika

Urriak 11, eguna

Rafa Arnau bakarlaria

20:30 | Piper's taberna (Algorta) | Getxo

Sarrera, doan.

Urriak 12, barikua

Miriam Cepeda organo-jotzailea

20:00 | Eliza | Plentzia

Plentziako elizako organoak ehun urte egin dituela ospatuko dute. Sarrera, doan.

Zinema

Urriak 13, zapatua

La batalla de los sexos

19:00 | Berango Antzokia | Berango

Danontzat. Gaztelaniaz. Sarrera, doan.

Urriak 13 eta 14

Leo da Vinci: Mona Lisa misioa

17:30 | Kultur Leioako entzungela | Leioa

Umeentzako animazio-filma. Euskaraz. Sarrera: 3,50 euro.

Ondarearen Jardunaldiak

Getxo

Urriaren zehar

Emakumeak eta Bizkaia Zubia argazki-erakusketa, bertoko terrazetan. Euskaraz eta gaztelaniaz. Doan.

Urriaren 10etik azaroaren 4ra arte

Punta Begoña emakume hitzean ikus-entzunezko erakusketa, Algortako Begoña gazteluko galeriak zabalik dauden ordutegian. Euskaraz eta gaztelaniaz. Sarrera, doan.

Urriak 14, domeka

Las mujeres del Puerto Viejo antzerki-moduko bisitaldia. Gaztelaniaz. Elkargunea: Getxoko Turismo Bulegoa (Ereaga hondartza). Informazioa eta erreserbak: infoturismo@getxo.eus eta 944 910 800. Doan.

Urriaren 15etik azaroaren 10era arte

Migrazio eta zainketen bideak argazki-erakusketa, Algortako azokan. Euskaraz eta gaztelaniaz. Sarrera, doan.

Plentzia

Urriaren 26ra arte

Emakumea eta euskal pilota erakusketa, Goñi Portalen. Euskaraz eta gaztelaniaz. Urriaren 27an, 12:30ean, erakustaldia egingo dute hainbat emakume pilotarik, frontoian. Doan.

Urriak 14, domeka

Hurak eta lapurrak 2

18:00 | Berango Antzokia | Berango

Umeentzako animazio-filma. Euskaraz. Sarrera, doan.

Urriak 13, 14 eta 15

Las distancias

20:00 | Kultur Leioako entzungela | Leioa

Danontzat. Gaztelaniaz. Sarrera: 4,50 euro (Ikusleen eguna: 3,50 euro).

Urriak 17, eguaztena

Errementari

19:00 | Azebarri kultur elkarte | Getxo

Oskar Fernandez berbaldea ere egongo da. Euskaraz. Sarrera, doan.

OSABIDE
Hortz-Klinika
Arantza Etxebarria

Odontologia orokorra
Ortodontzia

Periodontzia
PADI

Bidebarri 27, behe eskuina - ALGORTA

944 307 696

On-line denda

Bio Zelai

www.biozelai.com

Elikagai ekologikoak

Ekoizleak eta banatzaileak

Elkeiz elkeko zerbitzua

info@biozelai.com | T: 685 798 567 | GATIKA (Bizkaia)

TXANGOAK | Algortako Ibilaldi Neurtua

Urriaren 12rako bestelako plana

Itxartu Taldearen Mendigoizale Sailak Algortako Ibilaldi Neurtua antolatuko du datorren urriaren 12an, barikuan; aurtengoa 36. edizioa izango da. Proba urtero egiten dute Hispanitate Eguneko datan, bestelako plan bat ahalbidetzeko.

IÑIGO FERNANDEZ DE MARTIKORENA ►

Probaren txango nagusiak, edo ibilaldi neurtuak, 18,5 kilometroko ibilbidea izango du, binaka edo bakarka egiteko. Ostera, txango laburrean, edo herri-ibilaldian, bost kilometro bete beharko dute 10 urtez azpiko umeei eta laguntzaileek.

Itxartu Taldea kultur elkarteak 1983an sortu zuen mendi-txango hori, Hispanitate Eguna dela eta egutegi ofizialetan ezarritako jai-egunean beste motako kirol- eta sendi-planak egin ahal izateko. Urtero huts egin barik, urriaren 12ko hitzordua 36. ediziora heldu da, aldi bakoitzean ehunka lagun batu eta, eta batzuetan mila pertsonaren langa gaindituta.

Hala, aurren ere, antolatzaileek espero dute ohi bezala ibilaldietan parte-hartzaile kopuru handia biltzea. Webgunearen bitarteko inskripzioa daborduko itxita dagoen arren, izen-ematea Algortako batzokian egin ahal izango da, doan, ibilaldiaren egunean bertan.

IBILBIDEAK. Hamar urtez gaindiko gazteak eta helduak goizeko 08:00etatik aurrera hasiko dira ibiltzen Algortako batzokitik aterata, eta Fadura, Iturgitxi, Sustatxa, eta Muñarrikolanda igarota, Sopelako Urko kiroldegian gozatu ahal izango dute hamaiketakoaz.

Handik aurrera, Azkorritik, Galeako pasealekutik eta Aixerrrotatik pasatuko dira, Algortako batzokian ibilaldia amaitzeko. Parte-hartzaileek ibilbideko kontrol denetatik igaro behar izango dute. Ibilbidea zailtasun txikikoa izango da eta gutxi gorabehera hiru ordu eta erdi pasatxoan egin ahal izango da, hamaiketakorako etena kontuan hartuta.

Hamar urtez azpikoentzat eta euren laguntzaileentzat beste ibilbide bat prestatu da. Algortako batzokitik aterako dira, honako leku hauetatik igarotzeko: Basagoiti etorbidea, Arriluze, Atxekolandeta, Bidezabal, Algortako etorbidea, Arriluze eta Algortako Kirol Portua. Han geldiunea izango dute, hamaiketakoaz gozatzeko. Ondoren batzokira bueltatuko dira, Ereagako

Hiru hamarkada pasatxotan arrakasta handia izan du Algortako txangoak. © ITXARTU TALDEA

Mendi-txangoa 1983an sortu zuten, Hispanitate Eguneko jaietan beste motako kirol- eta sendi-planak egiteko.

pasealekutik eta Portu Zaharretik pasatuta. Ibilbide hori bost kilometrokoa eta erraza da, eta irteera 10:00etan izango da. Herri-ibilaldian gaztetxoek partaidetza banakakoa izango da eta denek izango dute eguneko oparia. Garaikur berdina eroango dute, izan ere.

SARI-BANAKETA ETA TXERRI ERREA. Ibilaldia amaitu ondoren, txerri erre mokadu batez gozatu ahal izango da 12:00etan Algortako batzokian; gainera, ordu horretatik aurrera egingo dute sari-banaketa batzokiaren patioan. Sari- eta opari-kopuru handia eta kirol-material asko banatuko dute. 12:30ean, ibilaldi neurtuaren kontrolak kenduko dituzte eta, azkenik, 13:00etan, banatuko dituzte bikoteka jardun duten gazteen-tzako eta helduentzako opariak eta sariak. ◀

Hiruka Kooperatiba Elkartearen
Ez ohiko batzarra-Deialdia

Data: 2018ko urriaren 24an	Ordua: 18:30ean lehen deialdian
Lekua: Azebarri Kultur Elkartea (Euskal Herria Kalea, 14. Algorta)	19:00etan bigarren deialdian.

Gai-zerrenda

1. Hiruka komunikazio-taldearen gaur egungo egoera.
2. 2018. urte-amalerrari begirako ekintzak.
3. 2019. urteko planteamendua.
4. Bazkideen ekarpenak.

hiruka
prentsa enbaxatzen, prentsa enbaxatzen

ITXASGANE

prentsa • aldizkariak • goxokiak

Getxoko kirol portua • 944 915 321

EUNATE GOIRIENA UGARTE | Goiherriko sokatiralaria

«Sokatirak sakrifizioa dakar, baina merezi du»

IÑIGO FERNANDEZ DE MARTIKORENA ►

Eunate Goiriena Ugarte (Erandio, 1965) Erandioko Goiherri sokatira-taldean dabil bigarren urtez segidan. Bere bigarren aldia da klubean, orain dela hogeitaz urte utzi ostean. Joan den hilabetean Lurmutur Hirian izan zen, Hegoafrikan, Lur Gaineko Sokatirako Munduko Txapelketan.

Hegoafrikako Lur Gaineko Sokatira Mundialean egon zinen. Zelakoa izan da giroa? Oso giro ona, ederra izan zen. Faltan sumatzen nuen horrelakorik. Sokatira gogokoa daukat.

Azken orduko fitxaketaren bat behar izan duzue taldea osatzeko? Ez, ez dugu beste taldetako lagunik behar izan. Denak gara klubekoak, Goiherrikoak.

Dominarik ez duzue ekarri. Zer lorpenakaz bueltatu zarete etxera? Mutilek bai, zilarrezko eta brontzezko bana, eta selezioagaz, brontzezko beste bat; neskak ez. Guk ekarri duguna disfrutatu izana da, hango giroagaz, eta eskarmentua, aurrera egiteko. Oraingo honetan horregaz geratu gara, dominak ihes egin baitigu.

Zelakoa izan da Goiherriko auzokideek emandako harrera? Oso ona, betiko legez. Dantzariakaz, txistulariakaz eta danbolinagaz hartu gintuzten, gizonen taldearen dominak direla eta. Dominarik egon barik ere, luncha eta ipintzen digute. Beti egiten digute zer edo zer.

Noiz hasi zinen sokatiran? Lehenengo aldian, 25 bat urte nituenean. Orduan bospasei urte eman nituen. Gerora utzi nion tiratzeari, umez arduratu egin behar nituelako, ezin nuen bateratu. Denbora pasatuta, buruan sartu zitzaidan: «Zergatik ez, probatuko dut berriro ere ea zer moduz doakidan». Iaz apur bat gogor egin zitzaidan, baina aurten apur bat hobeto ibili naiz, eta datorren urterako are hobeto ibiltzea espero dut.

Goiherri «oso pozik» dagoela dio Goirienak: «Oso harrera ona egin didate etorreran». OSKAR GUTIERREZ

© GOIHERRI SOKATIRA T.

Bigarren denboraldia nazioartean lehiatzen

Goiherriko emakumezkoen taldeak «maila baxutxo» dauka gaur egun nazioartean, Eunate Goirienaren ustean, «hasiberriak garelako». Azpimarratu duenez, kontuan hartu beharra dago 20 urte baino gehiago pasatu direla Goiherriko emakumezkoen taldea osatu barik: «Oraingo taldeagaz gure bigarren urtea da honako hau. Iaz baino hobeto moldatu gara, baina oraindik ez daukagu oso maila altua. Hortxe gabilta, entrenatzen, ea hurrengoan gorago jotzen dugun».

Orain Izaskun Elorrieta zure alabagaz tiratzen duzu. Berezia da hori? Berak esan zidanean proba egingo zuela hasteko, harro sentitu nintzen. Gure familian tiralari asko gara, betidanik bizi izan dugulako sokatira. Familia-bazkarietan ia beste gairik ez dago. Lehengusina eta lehengusuak, izekoak eta osabak... Nire ahizpetako bat nire aurretik hasi zen. Orain nire alaba hastea... Semeak ere esan dit: «Agian probatuko dut».

Zelan ikusten duzu taldea, Getxoko Mundialari begira? Ondo, esango nuke. Asko hobetzen gabilta, grina handia daukagu eta goian borrokatzen ibiliko garelakoan nago.

Eta sokatira zelan ikusten duzu? Utzi nionetik asko aldatu da sokatira-mundua. Berbarako, pisuen sistema. Antzina, talde osoak egunero batera pisatu beharra zeukan, Munduko eta Europako txapelketetan. Orain, berriz, tiratzen hasi baino aurreko egunean egiten da hori, banaka. Tiratze-modua ere ezberdina da. Niretzat ia zerotik hastea izan da. Sokatira gaur egun ia profesionala da. Elikadura zaindu behar dugu, prestaketa fisikoa handia egin behar dugu: pisuak, aerobika...

Zenbat egun entrenatzen duzu? Denboraldiaren aurretik, astean hiru egun; denboraldian, berriz, lau egunetan entrenatzen dugu. Horrelakoetan ordu bi soka egiten dut, eta gero nire kontu korrika egitera noa, pisuak altxatzen ditut edo dena delakoa. Gogorra da. Sakrifizio handia da, baina merezi du. ◀

KALITATEZKO HEZKUNTZA EUSKARAZ

BETIKO
IKASTOLA

www.betikoikastola.eus
Artatza auzoa, 84 (48940) Leioa
info@betikoikastola.eus
94 464 23 64

KONFIANTZAZKOA ETA HURBILA

- 0-16 adin tartea.
- Euskara eta euskal kultura onarri.
- Ingelesa Haur Hezkuntzatik.
- Guraso kooperatiba.
- Herritarra eta eraldatzailea.
- Autobus zerbitzua 2 urtetatik aurrera.
- Bertako janaria, ikastolan sukaldatua.
- Proiektu berritzaileak: Konfiantzaren pedagogia, EKI, KiVa...
- Irakasleen etengabeko prestakuntza eta inplikazioa.

ikastolenkartea

LEIOA | Halloween-gaueko ustezko bortxatzailea sententziaren zain

9 eta 12 urte arteko espetxe-eskaera egin dute

Duela urte bi, 2016ko azaroaren 1ean, ustez 14 urteko emakumea bortxatu zuen gizonaren kontrako epaiketa sententziaren zain dago. Gertaerak izan zirenean 18 urte zeuzkan mutilarentzat bederatzi urteko espetxealdia eta hamabi urteko urruntzea eskatu du fiskalak. Biktimaren sendia ordezkatzeko duen akusazio partikularrak, ostera, hamabi urteko kartzela-zigorra eskatu du.

GETXO | Garrobi arte eta kultur elkarte

GART'18 jaialdirako lanak aurkeztu daitezke urriaren 19a baino lehen. Ekimena azaroaren 24an izango da, Algortako San Nikolas plazan.

URIBE KOSTA | Umeen Bizikleta Festa

Jaialdiaren XII. edizioa antolatu du urriaren 21erako Elkar Kirolak klubak. Ekimenean parte hartu gura dutenek izena eman dezakete daborduko.

URIBE KOSTA | Herri Eskolak barikuan

Hispanitatearen Egunari planto egiteko deia egin du Ikasleok Zorrotz taldeak. Hala, egun osoko egitaraua antolatu dute barikurako, Txorimalon.

BERANGO | Kati Hornaren erakusketa

Espainiako Gerra Zibila emakumearen begiradatik ezagutzeko argazki-erakusketa ikusgai dago Berangoeta kultur etxean, hilaren 31ra arte.

BERANGO | Nazioarteko Milia

Susan Krumins eta Antonio Abadía nagusitu dira lasterketan

Susan Krumins holandarrak eta Antonio Abadía aragoiarrak irabazi zuten joan den hilaren 6an, Gobelaldeko zirkuituan. Solange Pereira eta Adel Mechaal iazko irabazleak segundo batera eta bira heldu ziren, hurrenez hurren.

URIBE KOSTA | Bizkaiko Bertsolari Txapelketa

Santurtzin jokatu da bigarren kanporaketa, urriaren 14an

Serantes Kultur Aretoa izango da saioa, 17:00etatik aurrera. Kanporaketa horretan Arrate Illaro Etxebarria eta Ekaitz Larrazabal Gutierrez 'Katxo' algortarrek parte hartuko dute.

MERCEDES HERNANDEZ PUJOL | Gerrako neskatoa

«Bizitzagatik borrokatu behar da, interesengatik, ideiegatik, ametsengatik, eta ikasi behar da ere»

ELA, LAB, SATSE, ESK, UGT, UTESE ETA CCOO | Urdulizko ospitalea

«Zuzendaritzaren, kontratazioaren eta giza baliabideen kudeaketaren nahaspilak pairatzen gabiltza»

451,5

Imanol Uria bertsolari algortarrak irabazi zuen Bizkaiko Bertsolari Txapelketako lehenengo kanporaketa. Hala, finalurrekoetarako txartela eskuratu du, 451,5 puntu lortu ondoren.

Fair Saturdayrako proposamen bila

Ekitaldirako programa osatze aldera, herritarren proposamen bila dabiltza Berangon. Urriaren 14a baino lehen bidali daitezke.

hiruka

HIRUKA kooperatiba elkartea

Helbidea: Martikoena, 16, 2.a - 48992 GETXO
e-posta: hiruka@hiruka.eus
Posta-kutxa: 171
Telefonoa: 944 911 337
Publizitatea: Idoia Lorente
Erredakzio-burua: Unai Brea
Erredakzioa: Iker Rincon, Kepa Ugarte, Iñigo Fernandez de Martikorena
Argazkiak: Oskar Gutierrez
Diseinua: Artefakto
Kudeaketa: Ziortza Merino
Kolaboratzaileak: Alazne Palacios, Kerman Santiago, Asier Barruetabeña
Filmazioa eta Inprimategia: BEPSA
Lege-gordailua: BI-2022-2014
ISSN: 2386-98-95
Ale-kopurua: 8.000
CC-BY-SA

Erakunde laguntzaileak

Bizkaia
foru aldundia
diputación foral

Aldizkari honek Bizkaiko Foru Aldundiaren laguntza jaso du.

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

Kultura eta Hizkuntza Politika
Sailak (Hizkuntza Politikarako
Sailburuordetzak) diruz lagundua.

HIRUKAlagunen txokoa

Non dago? Lehiaketa

**Getxoko Kultur Etxeari
esker, Ruper Ordorikaren
emanaldiaz gozatzeko
5 sarrera bikoitz
zozkatuko ditugu**

Urriaren 20ko (domeka) kontzertura
joateko sarrera bikoitza lortu gura
baduzu, urriaren 17a (eguztana)
baino lehenago bidali erantzuna, zure
izen-deiturak eta harremanetarako bidea
hona: administrazioa@hiruka.eus
edo 944 911 337.

Urriko saria

Uda ostean erlaxatzeko sorta,
Jabonarte dendaren ekimenez

**Erandioko komertzioari esker, sari hori zozkatuko
dugu HIRUKAlagun eta bazkide denen artean.**

Zozketan parte hartzeko, bidali urriaren 31 (eguztana) baino lehenago
zure izen-deiturak eta harremanetarako bidea hona:
administrazioa@hiruka.eus edo 944 911 337.

Zelan egin HIRUKAlagun?

Webgunean: hiruka.eus/harpidetza/laguna
Idatziz: hirukakoop@hiruka.eus
Deituz: 944 911 337 • 688 812 368

Urtean 35 euroren truke, Uribe Kostako
euskarazko komunikazio-taldearen
bultzatzailea eta partaidea izango zara.

Abenduaren 13ko Datu Pertsonalen Babes Legearen 15/1999 Lege Organikoaren arabera, erabiltzaileek HIRUKAri emandako datuak fitxategi automatiko batean sartuko dira, erabiltzaileagaz harremanetan ipintzeko eta HIRUKAren informazioa eta publizitatea helarazteko soilik. Erabiltzaileak datuok zuzentzeko edo kentzeko helbide honetara idatzi dezake: hiruka@hiruka.eus

Sudokua

	2					9		
3			7					
8			6	4				
		4		1	5			
						8	6	
2				3				1
7			1				3	4
	3							
		1	5	7		8		

			2			5		
								3
8			9	4				2
9	8		6			2	3	
				3				7
		7						8
				2		4		
4		6	7		1			8
7	1							

Soluzioak

Gogoan har egizu
1etik 9ra arteko
zenbaki denek
agertu behar
dutela zutabe,
ilara eta azpilauki
bakoitzean.

2	9	6	4	8	5	3	1	7
8	5	3	1	6	7	9	4	2
5	8	3	2	6	4	7	1	9
6	8	5	2	4	3	7	1	9
7	6	8	5	3	9	1	4	2
3	5	2	7	1	9	6	4	8
8	5	1	9	4	3	7	2	6
6	4	2	1	7	5	8	9	3
3	7	9	2	6	8	5	1	4

6	2	8	3	7	1	9	4	5
9	3	8	2	6	4	7	1	5
7	5	2	1	9	8	6	3	4
2	7	5	8	3	6	9	4	1
1	9	3	4	5	7	2	1	6
6	8	4	9	1	2	5	7	3
8	1	7	6	4	9	3	5	2
3	4	9	7	2	5	1	6	8
5	2	6	3	8	1	4	9	7

Hitza emanda

Iparralde

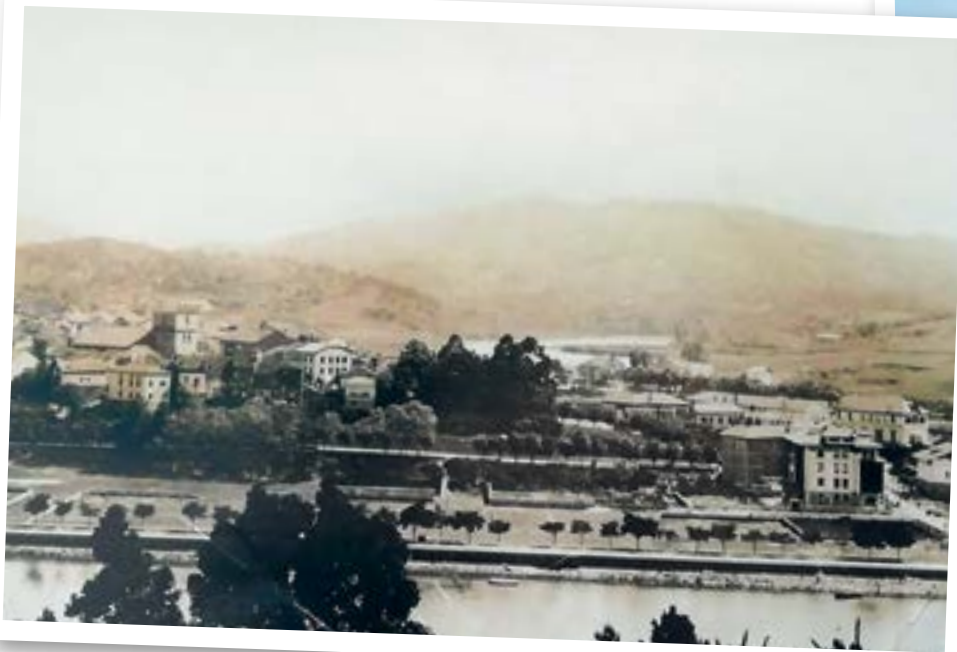
Euskal osotasuna
amets dekogula,
lauri hiru kenduta
zazpi ezin kalkula.
Ez dagiguzan galdu
Hendaia ta Eskiula,
ajusta beharko da
herri honen brujula!

**AITOR
ESTEBAN
ETXEBARRIA**
Itzurbaltzeta

Lehen/Orain **Plentzia** XX. mende hasiera

PLENTZIako UDALARI HERRITAR BATEK OPARITUA

Erretratua **Naiara Barrado Izagirre** Astrofisikaria

Hamahiru urte daroatza Jupiterren atmosfera aztertzen Naiara Barrado 37 urteko fisikari itzubaltzetarrak. Dioenez, beste planetei begira asko ikas daiteke Lurreko kontuez.

TESTUA: UNAI BREA ARGAZKIA: OSKAR GUTIERREZ ►

Askotan galdetzen diote zertarako balio ote duen Jupiterreko atmosferaren gorabeherak aztertzea, eta igartzen zaio erantzuna ondo landuta daukala: «Planeta guztiak izan daitezke eredu onak Lurreko fenomeno batzuk hobeto ulertzeko». Adibide modura Marteko hauts-ekaitz erraldoiak aipatu ditu, hemengoak aztertzeo lagungarriak dira eta. «Artizarra ere interesgarria da», gaineratu du, «hango berotegi-efektua oso bortitza da eta hori zergatik gertatzen den begiratu aztarnak lor ditzakegu Lurreko berotegi-efektuaz».

2005ean hasi zen Barrado Jupiterreko atmosfera aztertzen, eta ordudanik planeta erraldoi hori izan du ikerbide nagusia; doktore-tesia ere horretaz egin zuen, 2009an. Gaur egun, Jupiterreko ekaitzen eta haize-zurrumbiloen bilakabideaz datuak biltzea da Barradoren lan nagusietakoa. Teleskopioz egindako

«Planeta guztiak izan daitezke eredu onak Lurrean gertatzen diren fenomeno batzuk hobeto ulertu ahal izateko»

argazkiak konparatuta egiten du lan hori. Jasotako informazioari etekin praktikoa ateratzea, dioenez, beste batzuei dago-kie. «Guk oinarrizko zientzia egiten dugu».

Ez zaitzala engaina alboko argazkiko teleskopioak; ordenagailuko pantaila eta kalkulu matematikoa dira Barradoren eguneroko ogia. Argazki onenak, izan ere, ez dira «etxetik» egindakoak, Lurraren inguruan orbitan dagoen *Hubble* teleskopioak bidaltzen dituenak baino. Itzubaltzetarrak azaldu digunez, eguzkiaren izpi kaltegarrienetatik babesten gaituen atmosferak berak eragozten du Lurretik Jupiterren argazki garbi-garbiak egitea. Ezin dena eduki. ◀

